

## 5 Ορολογία και διαπολιτισμικότητα στη διδακτική προσέγγιση της γαλλικής γλώσσας

Σταματία Σοφίου

### ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η ορολογία εμπλουτίζει τον γλωσσικό εγγραμματισμό της γλώσσας υποδοχής εξασφαλίζοντας «γλωσσική επάρκεια», μεταφέροντας πολιτισμικά στοιχεία ειδικού βάρους. Αναπτύσσει, παράλληλα, μια «δυναμική αλληλεπίδραση» που χαρακτηρίζει τη διαπολιτισμικότητα. Η αμφίδρομη σχέση ορολογίας και διαπολιτισμικότητας συμβάλλει στην εξελικτική πορεία της διαδραστικής εκπαιδευτικής διαδικασίας και διαμορφώνει μια καινοτόμο διδακτική προσέγγιση της γαλλικής γλώσσας ως ξένης γλώσσας και/ή γλώσσας για ειδικούς σκοπούς, λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες και απαιτήσεις του σύγχρονου διεθνοποιημένου περιβάλλοντος. Η παρούσα ανακοίνωση εστιάζει στην επαγωγική μεθοδολογία που ακολουθείται για την απόκτηση επικοινωνιακών δεξιοτήτων και την αφομοίωση του γαλλικού εγγραμματισμού. Επιχειρεί να καταγράψει με την *in vitro* έρευνα τις γαλλικές λέξεις και εκφράσεις που έχουν ενταχθεί στην ελληνική γλώσσα με σκοπό αφενός, να ενεργοποιήσει και να αξιοποιήσει, κατά τη διάρκεια της μαθησιακής διαδικασίας, όλους τους εμπλεκόμενους, και αφετέρου, να υπογραμμίσει τη συμβολή της έρευνας στη διαδραστική και δυναμική προσέγγιση της γνώσης.

## Terminology and Interculture in the Teaching Approach of the French Language

Stamatia Sofiou

### ABSTRACT

Terminology enriches foreign language literacy, not only by ensuring “language competency” but by conveying cultural elements of specific gravity too. At the same time, it builds up a characteristic of intercultural that of “dynamic interaction”. The two-way relation between terminology and intercultural contributes to the evolutionary process of interactive education and gives shape to an innovative teaching approach of the French language as a second language and/or as a language for special purposes, taking into consideration the needs and requirements of the contemporary international environment. The present paper focuses on the inductive methodology followed to obtain communicative skills while absorbing the knowledge of the French language. It attempts to commit to paper the *in vitro* research of French words and expressions absorbed by the Greek language so as a) to activate and utilize – during the process of learning – all learners involved and b) to underline the contribution of research in the interactive and dynamic approach of knowledge.

## 0 Εισαγωγή

Η διαπολιτισμικότητα, ως όρος είναι σχετικά σύγχρονος, ως έννοια όμως διατρέχει το πέρασμα των αιώνων, διαμορφώνει την εξελικτική πορεία της κοινωνίας, ενεργοποιεί «μια διαλεκτική σχέση, μια δυναμική διαδικασία αλληλεπίδρασης» (Μάρκου, 1996:25)

Η ορολογία οιονεί εργαλειοθήκη του «διαπολιτισμικού εγγραμματισμού» (Heyward, 2002:9): διευρύνει τους κώδικες επικοινωνίας, διασφαλίζει τη «γλωσσική επάρκεια» (ό.π.) τόσο στο παγκόσμιο γίνεσθαι (μακροκουλτούρα) όσο και σε εθνικό, τοπικό επίπεδο (μικροκουλτούρα).

Οι διδακτικές πρακτικές, κυρίως των ξένων γλωσσών, μέσα στο σύγχρονο διεθνοποιημένο περιβάλλον, οφείλουν να ακολουθούν την εξελικτική πορεία της κοινωνίας, να εστιάζουν στη χρηστική προσέγγιση της γνώσης, να καλλιεργούν τη συμμετοχή των διδασκομένων στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Στην παρούσα ανακοίνωση μελετάμε και αξιοποιούμε στα πλαίσια της εκμάθησης της γαλλικής γλώσσας στη Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων, τις γαλλικές λέξεις που χρησιμοποιούνται στην ελληνική γλώσσα και συμβάλλουν στη διαμόρφωση του σύγχρονου ελληνικού εγγραμματισμού. Ο εντοπισμός αυτών των «γλωσσικών δανεισμών» καταγράφεται αρχικά από τους ίδιους τους Ευέλπιδες οι οποίοι συμμετέχουν ενεργά και εποικοδομητικά στην επαγωγική απόκτηση της γνώσης και στην επίτευξη του ακαδημαϊκού στόχου τους.

## 1 Θεσμικό, Ακαδημαϊκό πλαίσιο

Η Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων παρέχει μια πολύπλευρη υψηλού επιπέδου στρατιωτική ακαδημαϊκή εκπαίδευση, διάρκειας τεσσάρων ετών.<sup>1</sup>

Η διδασκαλία των ξένων γλωσσών και συγκεκριμένα της γαλλικής ανταποκρίνεται στις «διαπολιτισμικές» προοπτικές και δεσμεύσεις της Σχολής και του Υπουργείου.

Η διδασκαλία της γαλλικής γλώσσας και ορολογίας πραγματοποιείται ταυτόχρονα σε ελληνόφωνους και αλλόφωνους ευέλπιδες κατά τα δύο πρώτα έτη της ακαδημαϊκής τους εκπαίδευσης. Δεδομένου του ετερογενούς πολιτισμικού και γλωσσικού συγκειμένου οι

---

<sup>1</sup> Οδηγός Σπουδών Σ.Σ.Ε.

διδάσκοντες προσανατολίζονται στην επαγωγική διδασκαλία και συμμετοχική μάθηση με σκοπό να ενεργοποιήσουν όλους τους διδασκόμενους στην εκπαιδευτική διαδικασία.

### 1.1 Μεθοδολογία

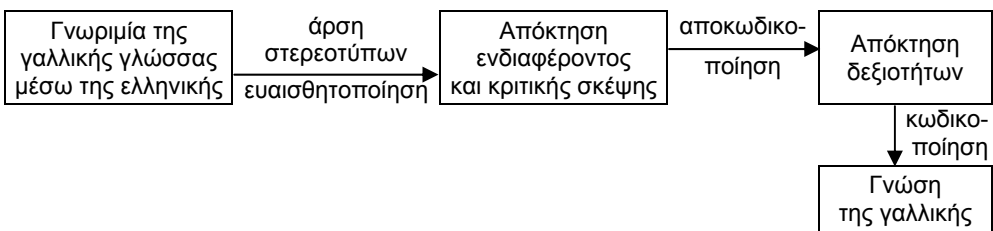
Οι Ευέλπιδες, αγόρια και κορίτσια, διαφορετικού γλωσσικού και πολιτισμικού επιπέδου καλούνται ν' αντιμετωπίσουν τις ίδιες εκπαιδευτικές προκλήσεις και να αποκτήσουν τις ίδιες δεξιότητες στη γλώσσα στόχο ("langue cible") την οποία θεωρούν δύσκολη, σε σχέση με τα αγγλικά, διότι έχει πολλούς γραμματικούς και συντακτικούς κανόνες, ιδιόμορφη προφορά – στερεότυπα του παρελθόντος και ταυτίζεται ίσως περισσότερο με τη λογοτεχνία και λιγότερο με την τεχνολογία.

Η ανάθεση σχεδίου εργασίας (projet) οριοθετεί την κατάσταση και επαναφέρει την ηρεμία στην τάξη και στην ψυχολογία των μαθητών.

Οι μαθητές συνεργάζονται σε ομάδες των 2 ή 3 ατόμων, travail en tandem και εντοπίζουν τις γαλλικές λέξεις στην ελληνική γλώσσα. Σύμφωνα με τον Vygotsky «η συνεργατική διαδικασία είναι περισσότερο ωφέλιμη και αποτελεσματική από την ατομική» (1978:85-86).

Μετά την παρουσίαση της έρευνας στην τάξη, με τη συμμετοχή όλων των μαθητών, ακολουθεί η επεξεργασία της βάσης δεδομένων που θα μας οδηγήσει στην εκμάθηση της γαλλικής γλώσσας.

#### Στάδια μεθοδολογικής προσέγγισης



## 2 Ορολογία και Διαπολιτισμικότητα

Οι Ευέλπιδες πολύ γρήγορα συνειδητοποιούν ότι τα γαλλικά αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της καθημερινότητάς τους καθώς μιλούν γαλλικά όταν κάθονται σ' ένα «καφέ» και απολαμβάνουν ένα «κρουασάν ο σοκολά» ή πίνουν ένα «καφέ ο λε». Όταν παίζουν σκάκι και αναφωνούν «ρουά ματ». Όταν αγοράζουν «φο μπιζού» ή «αζεσουάρ» αυτοκινήτου. Όταν ακούν τα τραγούδια «σερσέ λα φάμ» και «αρζάν και αλεβουζάν».

Στην ελληνική γλώσσα χρησιμοποιούνται περίπου 1500 γαλλικές λέξεις. Εκφράζουν έννοιες

και αντικείμενα κυρίως του υλικού πολιτισμού, καλύπτοντας συγκεκριμένες ανάγκες επικοινωνίας.

## 2.1 Καταγραφή των εννοιολογικών πεδίων

Η καταγραφή των λέξεων και ο διαχωρισμός των πεδίων γίνεται κυρίως από τους μαθητές, ο καθηγητής έχει συμβουλευτικό ρόλο.

<b>Αυτοκίνητο Μέσα μεταφοράς</b>	βολάν, ρεζερβουάρ, ντιστριμπυτέρ, βαγκονλί, καπό, καρμπυρατέρ, τραμ, τετ-α-κέ, πορτμπακάζ, μπουζι, μετρό, αλερετούρ, κ.α.
<b>Τεχνολογία</b>	ασανσέρ, λεβιές, κοντέρ, αμπούλα, κοντρόλ κ.α.
<b>Αθλητισμός Επιτραπέζια παιχνίδια</b>	αρασέ, επολέ, ζετέ, φιναλίστ, γκραν πρι, φαβορί, ρουά ματ, ρεκόρ, σικέ, ρέν κ.α.
<b>Ψυχαγωγία</b>	σουαρέ, πρεμιέρα, αβαν-πρεμιέρ, φουαγιέ, σουξέ, αβαν-γκαρντ, ζεντρεμιέ, μπουάτ, ρεβεγιόν, φεστιβάλ κ.α.
<b>Γράμματα Τέχνες</b>	αρ-νουβό, αρ-ντεκό, κολάζ, σολφέζ, νουβελ-βαγκ, αφίσα, μοντάζ, τιράζ, νουβέλα, μπαρόκ, ρετρό κ.α.
<b>Μόδα</b>	κασκόλ, ανσάμπλ, μαγιό, σαμπό, φουλάρι, ντεμοντέ, κολάν, σάρπα, ρενάρ, λουτρ, σατέν, ντεφιλέ, μπουτίκ, φο-μπιζού, μπιζού, ντεκολτέ, πρετ α πορτέ κ.α.
<b>Διακόσμηση</b>	αμπαζούρ, μπιμπελό, σεκρετέρ, φερφορζέ, ντεκόρ, καναπές, σαλόνι, σεζλόγκ, κασπό κ.α.
<b>Χρώματα</b>	λιλά, μοβ, μπλε, μπλε μαρέν, ροζ, παστέλ, τυρκουάζ κ.α.
<b>Μαγειρική Ζαχαροπλαστική Διατροφή</b>	α λα καρτ, πουρές, κρέπα, κουβέρ, απεριτίφ, φρικασέ, παντεσπάνι, μπατόν σαλέ, μπεσαμέλ, φαρίν λακτέ, φρουί γλασέ, κουβερτούρα, σεκ, ντεμί σεκ, ντούζικο, ρεζερβέ, μενού κ.α.
<b>Επαγγέλματα</b>	αντικέρ, ντεκορατέρ, μετρ ντ' οτέλ, σοφέρ, σεφ, μανεκέν, ρεσεψιονίστας, γκαρσόνι, μετρ κ.α.
<b>Καλλυντικά</b>	εσάνς, ο ντε κολόν, κραγιόν, παρφούμ, παρφουμάρομαι κ.α.
<b>Αγορά</b>	πλαφόν, πριβέ, ρεπό, πουρμπουάρ, καρτ ποστάλ, πριμ σουβενίρ, ρεστοράν, κιοσκ κ.α.
<b>Εκφράσεις Καθημερινότητα</b>	α προπό, μαντεμουαζέλ, πουλέν, ρεζουμέ, βουαλά, μαντάμ, ανφάν γκατέ, σαβουάρ βιβρ, μερσί, μουσιού, σερσέ λα φαμ, ραντεβού, ντεμπούτο, ντεμπυντάντ κ.α.
<b>Φιλοσοφία</b>	ελίτ, αριβισμός, εμπρεσιονισμός, εξπρεσιονισμός, μποέμ, μπουρζουαζί, μπον βιβέρ, μπελ επόκ κ.α.

Τα αποτελέσματα αυτής της πρώτης καταγραφής είναι αποδοτικά και ενθαρρυντικά για την εκπαιδευτική διαδικασία. Οι παιδαγωγικοί, γλωσσολογικοί και διαπολιτισμικοί στόχοι επετεύχθησαν.

<b>Παιδαγωγικοί στόχοι</b>	<ol style="list-style-type: none"><li>1. μαθητοκεντρική προσέγγιση της πληροφορίας</li><li>2. δημιουργία καινοτόμου βάσης δεδομένων</li><li>3. δραστηριοποίηση όλων των μαθητών</li><li>4. συνεργασία ελληνόφωνων και αλλόφωνων μαθητών</li><li>5. παραμερισμός των γλωσσολογικών διαφορών</li></ol>
<b>Γλωσσολογικοί στόχοι</b>	<ul style="list-style-type: none"><li>– ευαισθητοποίηση στη διαφορετικότητα των δύο φωνολογικών συστημάτων</li><li>– κατανόηση της σπουδαιότητας του γλωσσικού συγκειμένου</li><li>– ποσοτικός και ποιοτικός εμπλουτισμός του λεξιλογίου</li></ul>
<b>Διαπολιτισμικοί στόχοι</b>	<ol style="list-style-type: none"><li>1. συνάντηση πολιτισμών</li><li>2. προσέγγιση της εξελικτικής πορείας της γλώσσας μέσα στο χρόνο και τον χώρο</li><li>3. αποδοχή διαφορετικών κωδίκων και συστημάτων</li><li>4. ταυτιστική και πολιτισμική λειτουργία της γλώσσας</li><li>5. «πρόσβαση σε μια βελτιωμένη εμπειρία μάθησης και διδασκαλίας βασισμένη στις διαπολιτισμικές ικανότητες, την κριτική σκέψη και την ευαισθητοποίηση» Claire Belisle</li></ol>

## 2.2 Γαλλικές Λέξεις – Ελληνικοί Όροι

Η «λέξη» γίνεται «όρος» όταν αποδίδει μια εξειδικευμένη έννοια, κάτω από αυτό το πρίσμα οι γαλλικές λέξεις εκλαμβάνονται ως όροι στον ελληνικό εγγραμματισμό καθώς εκφράζουν τις αλλαγές που προκύπτουν με την τεχνολογική πρόοδο, τις επιστημονικές ανακαλύψεις, τις εξελίξεις στην κοινωνική ζωή. Αποτελούν λέξεις «ειδικού πολιτιστικού φορτίου» (Galisson, 1995:490).

Αποδίδουν με ακρίβεια και οικονομία λόγου, αποφυγή περιφράσεων και επεξηγήσεων, τη διάνοια που εμπεριέχουν: «διάνοια και λόγος ταυτόν» Πλάτωνας, στο «Σοφιστή».

### 2.2.1 Γλωσσικοί Δανεισμοί

#### 2.2.1.1 Άμεσα δάνεια

Στην πλειονότητά τους οι γαλλικές λέξεις είναι άμεσα δάνεια, εντάσσονται στον ελληνικό εγγραμματισμό χωρίς να καταγράφονται ιδιαίτερες φωνητικές και μορφολογικές μετατροπές. Α. Οι πιο συνήθεις διαφοροποιήσεις παρατηρούνται στην εκφορά του λόγου εξ αιτίας του **διαφορετικού φωνολογικού συστήματος** των δύο γλωσσών, ως εκ τούτου, οι «διάφωνοι» ήχοι της γαλλικής δεν μπορούν να αποδοθούν στην ελληνική.

Γαλλική		Ελληνική	
ήχος	σημαίνον	ήχος	σημαίνον
[œ̃]	décorate <u>u</u> r	[ε]	ντεκορατέ <u>ρ</u>
[ø]	bleu	[e]	μπλέ
[u]	ré <u>s</u> umé	[u]	ρε <u>ζ</u> ουμέ
[ã]	gr <u>a</u> nd prix	[a]	γκρα <u>ν</u> πρι
[ɛ̃]	mannequ <u>i</u> n	[ε]	μανε <u>κ</u> έν
[œ̃]	par <u>f</u> um	[u]	παρ <u>φ</u> ούμ
[z]	collage	[z]	κολά <u>ζ</u>
[R]	métr <u>o</u>	[r]	με <u>τ</u> ρό
[ʃ]	cach <u>e</u> -pot	[s]	κασ <u>π</u> ό

Β. Οι όποιες **μορφολογικές προσεγγίσεις** ανάγονται στις καταλήξεις και στη χρήση συγκεκριμένων επιθημάτων:

- érie > - ερί	patisserie > πατισερί
- ier/ière > - έρα	cafetière > καφετιέρα croisière > κρουαζιέρα
- é > - έ	déformé > ντεφορμέ

Γ. Οι μονολεκτικές λέξεις παραμένουν **μονολεκτικοί όροι**. Αντιθέτως οι σύνθετες λέξεις αποδίδονται μονολεκτικά στην ελληνική, ως **σύμπλοκοι όροι**.

Γαλλική	Ελληνική
boîte reine	μπουάτ ρέν/ρένα
jeune premier cache col	ζενπρεμιέ κασκόλ

Δ. Υπάρχουν κάποιες εκφράσεις που μεταφέρονται στη σύνθετη μορφή τους. Αποτελούν ένα **ειδικό λεξιλόγιο**, το οποίο αν αλλοιωθεί χάνει τη **μεταφορική του έννοια**.

Γαλλική	Ελληνική
enfant gâté	ανφάν γκατέ (= η αφρόκρεμα της κοινωνίας)
belle époque	μπελ επόκ (= η εποχή του μεσοπολέμου, με ιδιαίτερα καλλιτεχνικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά)
bon viveur	μπον βιβέρ (= ο άνθρωπος που χαίρεται τη ζωή)
savoir vivre	σαβουάρ βιβρ (= κώδικας καλής συμπεριφοράς)

Ε. Κάποιες λέξεις μεταφέρονται στην ελληνική και δημιουργούν **οικογένεια όρων**, παράγωγα, ακολουθώντας τους κανόνες του ελληνικού εγγραμματισμού και κάποιες άλλες αποκτούν καταλήξεις ενικού, πληθυντικού, χάνοντας έτσι την άκλιτη ιδιότητά τους. Αυτή η εμπλουτισμένη ενσωμάτωση δηλώνει την ευρεία χρήση του όρου καθώς και την πλαστικότητα της δομής της γλώσσας.

Γαλλική	Ελληνική
chauffeur	> σωφέρ → σοφερίνα σοφάρω
garçon (garçonnière)	> γκαρσόν → γκαρσόνι – γκαρσόνια / γκαρσόνια > γκαρσονιέρα

### 2.2.1.2 Αντιδάνεια

Τα αντιδάνεια αποτελούν μια ξεχωριστή μορφή δανεισμού και ιδιαίτερο κεφάλαιο στη γλωσσολογική επιστήμη καθώς ακολουθούν μια κυκλική διαδρομή, με φωνολογικές, μορφολογικές και εννοιολογικές διακυμάνσεις, για να καταλήξουν στη γλώσσα εκκίνησής τους. Χαρακτηριστικά γλωσσικά αντιδάνεια προερχόμενα από τη γαλλική, μεταξύ άλλων είναι: η λέξη «μπουτίκ» και οι λέξεις που σχηματίζονται με το επίθημα –ισμός.

<b>Λέξη</b>	μπουτίκ < boutique (γαλ.) < botiga/botica (Προβηγκία) < apothéca (λατ.) < αποθήκη (ελλ.)
<b>Επίθημα</b>	- ισμός < - isme προέρχεται από ουσιαστικά που είναι παράγωγα ρημάτων σε –ίζω <i>παράδειγμα</i> : στολίζω – στολισμός Στην ελληνιστική εποχή συναντούμε το επίθημα – ισμός, «το οποίο απαντά σε ουσιαστικά που δηλώνουν θεωρία, θρήσκευμα ή σύστημα ιδεών» (Μπαμπινιώτης) <i>παράδειγμα</i> : εξπρεσιονισμός < expressionisme

Ο καθηγητής γλωσσολογίας Γ. Μπαμπινιώτης τονίζει ότι «δεν υπάρχει συντομότερος και πιο ουσιαστικός τρόπος να γνωρίσεις ένα πολιτισμό, ένα λαό, μια χώρα από το να μάθεις τη γλώσσα του, αφού η γλώσσα είναι ο τρόπος που βλέπει, οργανώνει, ταξινομεί και εκφράζει τον κόσμο μας, κάθε λαός».

Η λεξικολογική αναζήτηση της γαλλικής και η ορολογική ένταξή της στην ελληνική μας επέτρεψε να μελετήσουμε και να ανακαλύψουμε τη διαπολιτισμική παράμετρο της γλώσσας στην οποία καταγράφονται τα ερεθίσματα της κοινωνίας και οι εξελίξεις της εποχής.

### 3 Διδασκαλία της γαλλικής γλώσσας

Οι ευέλπιδες, οι αρχάριοι κυρίως έχουν ευαισθητοποιηθεί στις ιδιαιτερότητες της γαλλικής γλώσσας, με την παρουσίαση και μελέτη της ορολογίας που οι ίδιοι παρουσίασαν και οι πιο προχωρημένοι έχουν ήδη κάνει την επανάληψή τους, έχουν αποκτήσει μια κριτική σκέψη, μακριά από τη «στείρα» γνώση της απομνημόνευσης.

Η μετάβαση από το ένα γλωσσολογικό σύστημα στο άλλο είναι ευκολότερη, πιο επικοινωνιακή. Η γνώση «απορροφάται» γρήγορα καθώς οι ευέλπιδες έχουν την περιέργεια και την ανυπομονησία να εισχωρήσουν στο «διαφορετικό» γλωσσικό περιβάλλον και να διευρύνουν τους κώδικες επικοινωνίας.

#### 3.1 Φωνητική και ορθογραφία

Η σωστή προφορά οδηγεί και σε σωστή ορθογραφία και το αντίθετο. Η ορολογία αποτελεί το βασικό εγχειρίδιο του όλου πονήματος – το εγχειρίδιο εμπλουτίζεται συνεχώς με τη συμπλήρωση νέων λέξεων/όρων, καθώς οι ευέλπιδες επενδύουν σ’ αυτή τη διαδικασία και απολαμβάνουν τη διττή ιδιότητά τους, αυτή του ερευνητή και του μαθητευόμενου ταυτόχρονα.

Ο καθηγητής χρησιμοποιεί την ορολογία για να παρουσιάσει τις φωνολογικές ιδιαιτερότητες της γαλλικής.

Παρουσίαση των συμφώνων<sup>2</sup>:

- “C” και “G” ανάλογα με το φωνήεν που ακολουθεί διαφοροποιείται η προφορά
- το σύμφωνο “s”, “t”
- την ομαδοποίηση των συμφώνων: “ch”, “ph”, “th”, “gn” που αντιστοιχούν

	↓	↓	↓	↓
στους ήχους	[ʃ]	[f]	[tʃ]	[ɲ ]

Παρουσίαση των φωνηέντων:

- προφορικά φωνήεντα (voyelles orales)
- ένρινα φωνήεντα (voyelles nasales)
- δίφθογγοι (diphthongues)

Μετά την παρουσίαση αυτών των φαινομένων και χωρίς ιδιαίτερη γλωσσολογική ανάλυση, αφενός για να μην διακοπεί ο ρυθμός του μαθήματος και αφετέρου επειδή δεν

<sup>2</sup> S. Sofiou, “Phonétique, Grammaire, Syntaxe de la Langue française”



απευθυνόμαστε σε φοιτητές του τμήματος της γαλλικής φιλολογίας, ενθαρρύνουμε τους ευέλπιδες να αναζητήσουν τις λέξεις που ανταποκρίνονται στα αντίστοιχα φαινόμενα και ζητάμε να κάνουν μια απλή φωνητική απόδοση, σεβόμενοι τους κανόνες.

### 3.1.1 Λεξιλογική ορθογραφία

Με την επαγωγική μέθοδο (*méthode inductive*) οι ευέλπιδες αποκωδικοποιούν την παρεχόμενη «πληροφορία»/διδασκαλία, αποκτούν τις πρώτες δεξιότητες της προφορικής κατανόησης και γραπτού λόγου, οικειοποιούνται των απαραίτητων προσλαμβανουσών της λεξιλογικής ορθογραφίας (*orthographe lexicale*) η οποία ορίζει τον τρόπο γραφής της λέξης ανεξάρτητα από τη χρήση της μέσα στην πρόταση, αντιπροσωπεύει γλωσσολογικά την προφορά των λέξεων, σύμφωνα με την κανονιστική αντιστοιχία γράμματος-φωνήματος.

Λέξη	Πιθανή μεταγραφή	Σωστή ορθογραφία
γκαρσόν	garson garçon	garçon
ραντεβού	randevou rendevou	rendez-vous
ιμιτασιόν	imitassion imitacion imitation	imitation

Εξηγούμε ότι η ύπαρξη διπλής μεταγραφής των ήχων: [f], [t] και [i], οφείλεται στις λέξεις που προέρχονται από τα ελληνικά και ότι το γράμμα “h” άφωνο, στην αρχή των λέξεων μεταγράφει τη «δασεία» των ελληνικών λέξεων.

Ήχοι	Ορθογραφία	Παραδείγματα
[i]	i y	apéritif gymnastique
[f]	f ph	femme fatale phonétique
[t]	t th	couverture théâtre
άφωνο	h	histoire héros

Προχωρούν ευχάριστα και με απρόσκοπτο τρόπο στην ορθογραφική διαδικασία η οποία σύμφωνα με τον Paul Valéry είναι «μια από τις πιο διασκεδαστικές κατασκευές του κόσμου».

### 3.1.2 Γραμματική ορθογραφία

Προσδιορίζει τον τρόπο γραφής των μεταβλητών στοιχείων των λέξεων και των μορφών που κλίνονται. Περιλαμβάνει τα άρθρα, τα ουσιαστικά, τα επίθετα, τα ρήματα.

#### α. άρθρα

- διαχωρισμός αρσενικού και θηλυκού γένους, δεν υπάρχει άρθρο ουδέτερου γένους. Ενώ γενικά δεν υπάρχει απόλυτη αντιστοιχία στα γένη, ανάμεσα στις δύο γλώσσες, στη συγκεκριμένη περίπτωση υπάρχει η ακόλουθη αντιστοιχία:

Γαλλικά	Ελληνικά	Παραδείγματα
αρσενικό	ουδέτερο	le couvert → το κουβέρ le collier → το κολιέ
θηλυκό	θηλυκό	la mayonnaise → η μαγιονέζα la boîte → η μπουάτ

- διαχωρισμός ενικού-πληθυντικού αριθμού  
-ενικός: le [lə]  
-πληθυντικός: les [le]

#### β. ουσιαστικά – επίθετα

- σχηματισμός του θηλυκού  
- αλλαγή προφοράς: prêt – prête [πρε – πρετ]  
- μη αλλαγή προφοράς: démodé – démodée [ντεμοντέ]

#### γ. ρήματα

- διαχωρισμός απαρεμφάτου και δευτέρου πληθυντικού προσώπου για τα ρήματα της 1<sup>ης</sup> συζυγίας  
-απαρέμφατο: jeter  
-β' πληθ. : jetez
- διαχωρισμός των προσώπων του ενικού αριθμού και του 3<sup>ου</sup> πληθ. για ρήματα 1<sup>ης</sup> συζυγίας

je double	je jette	je vais
tu doubles	tu jettes	tu vas
il/elle double	elle/il jette	il/elle va
ils/elles doublent	elles/ils jettent	

Το γλωσσικό συγκείμενο των μαθητών διευρύνεται και παράλληλα οριοθετείται καθώς οι λέξεις χρησιμοποιούνται για να εκπληρώσουν τους επικοινωνιακούς σκοπούς της γλώσσας και αποκτούν το ειδικό βάρος του εκπέμψαντος μηνύματος.

### 3.2 Συντακτικά φαινόμενα

Όσο πλησιάζουμε στον πυρήνα της γλώσσας, ο ρόλος του καθηγητή γίνεται κυρίαρχος αλλά όχι κατατρεγμένος διότι η βάση των πληροφοριών παραμένει το εγχειρίδιο που επεξεργάστηκαν οι μαθητές και το οποίο συνεχίζουν να εμπλουτίζουν.

Οι σύνθετες λέξεις και οι παγιωμένες εκφράσεις μας επιτρέπουν να μελετήσουμε τη διάταξη των λέξεων μέσα στην πρόταση και να προσεγγίσουμε, σχετικά ανώδυνα, τη σύνταξη της γαλλικής.

Παράδειγμα	Συντακτικά φαινόμενα
παντεσπάνι < pain d'Espagne κουτουπιέ < coup de pied α λα καρτ < à la carte	- γεωγραφικά ονόματα - αντικείμενο του ονόματος - χρήση των προθέσεων
φο μπιζού < faux bijou γκροπλάν < gros plan γκρανπρι < grand prix	- θέση του επιθέτου μπροστά από το ουσιαστικό
σεζλόγκ < chaise longue φιλμ νουάρ < film noir καρτ ποστάλ < carte postale	- θέση του επιθέτου μετά το ουσιαστικό
σερσέ λα φαμ < chercher la femme	- σύνταξη απλής πρότασης ρήμα - αντικείμενο

### 3.3 Διαπολιτισμική προσέγγιση

Η διαπολιτισμική προσέγγιση συνδέεται με την ιστορική διαδρομή της γαλλικής γλώσσας, αποτύπωμα του πολιτισμικού γίνεσθαι της χώρας, και την επιρροή της στη διαμόρφωση της ελληνικής γλώσσας και πραγματικότητας. Οι δεσμοί των δύο γλωσσών ξεκινούν από τη γαλλική επανάσταση, εδραιώνονται τον 19<sup>ο</sup> αιώνα και φθάνουν μέχρι το τέλος του 2<sup>ου</sup> παγκοσμίου πολέμου όπου αρχίζει να διαφαίνεται η επίδραση της αγγλικής.

Η ελληνική γλώσσα επενδύει στη γαλλική για να αποδώσει τις κοινωνικοπολιτισμικές αλλαγές του 19<sup>ου</sup> αιώνα που διατρέχουν όχι μόνο τη μικροκουλτούρα των δύο χωρών και

κατ' επέκταση γλωσσών αλλά και τη μακροκουλτούρα της Ευρώπης κα χωρών πέρα του Ατλαντικού.

Η επιλογή ανάμεσα στη διατήρηση του ξένου όρου έναντι της ισοδύναμης ελληνικής λέξης/έκφρασης υπογραμμίζει όχι απαραίτητα το μορφωτικό επίπεδο των χρηστών αλλά κυρίως τη βαρύτητα της πολιτισμικής διάστασης του όρου. Εξασφαλίζει την «άμεση κατανόηση του μηνύματος» (Συμεωνίδου – Χρηστίδου, 1998:45), μεταφέρει συγκεκριμένες «συναισθηματικές και κοινωνικές συνδηλώσεις» (Αρχάκης, Κονδύλη, 2002:124), επιταχύνει το επικοινωνιακό αποτέλεσμα.

Σημείον	Σημαινόμενον	Ελληνική απόδοση
ανφάν γκατέ	- η αφρόκρεμα της κοινωνίας (σημασιολογική μεταφορά, επικρατέστερη έννοια) - το κακομαθημένο παιδί (κυριολεκτική έννοια)	αφρόκρεμα
πουλέν	χαϊδευμένο, προστατευόμενο παιδί	προστατευόμενος
μπουρζουαζί/ μπουρζουαζία	αστική τάξη με συγκεκριμένο τρόπο διαβίωσης και συμπεριφοράς (διευρυμένη κατασήμευση)	αστική τάξη(περιορισμένη, ελλιπήσκατασήμευση)
σουαρέ	- βραδιά διασκέδασης (έννοια γενικής αποδοχής) - μικρές θεατρικές παραστάσεις, παραμονές Χριστουγέννων, όπου επιτρέπεται στους ευέλπιδες να αναφέρονται σε αξιωματικούς, καθηγητές, καθημερινές καταστάσεις στη Σχολή (ειδικό λεξιλόγιο) <sup>3</sup>	πάρτυ, χορός
σαβουάρ βιβρ	κώδικας καλής συμπεριφοράς της μπουρζουαζί κατ' αρχάς και κατ' επέκταση της κοινωνίας	καλοί τρόποι καλή αγωγή

#### 4 Συμπεράσματα

Στην παρούσα ανακοίνωση αποτυπώνεται η διδακτική προσέγγιση του γαλλικού εγγραμματισμού μέσα από τη δημιουργία ενός συγκεκριμένου γλωσσικού συγκειμένου, το οποίο εμπλουτίζεται και εξελίσσεται κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας/εκμάθησης της γλώσσας. Μελετώνται τα φωνολογικά στοιχεία σε σχέση με την απόκτηση της ορθογραφικής δεξιότητας· τα γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα που εφοδιάζουν τους ευέλπιδες με τις

<sup>3</sup> Σ. Σοφίου, «Η ιδιόλεκτος των ευελπίδων: καταγραφή-αποκωδικοποίηση, αξιοποίηση, ανακοίνωση στο 9<sup>ο</sup> Συνέδριο Ελληνικής Εταιρείας Ορολογίας, Αθήνα, 7-9 Νοεμβρίου 2013, Πρακτικά συνεδρίου σελ. 178-190

δεξιότητες κατανόησης και παραγωγής λόγου. Οι μαθητές αντιλαμβάνονται τη γλώσσα ως ένα ζωντανό κύτταρο της κοινωνίας που ζει, αναπτύσσεται και διαμορφώνει το οικολογικό περιβάλλον του χρήστη.

Η διαπολιτισμική προσέγγιση της ορολογίας καταδεικνύει την ιστορικότητα και πολυπλοκότητα της γλώσσας όχι μόνο σε μορφολογικό επίπεδο αλλά και εννοιολογικό. Διευρύνει τη διδακτική και εκπαιδευτική γενικά διαδικασία. Προσφέρει μια καινοτόμο πρακτική μάθησης.

## **5 Βιβλιογραφία**

### **Ελληνική Βιβλιογραφία**

- [ 1] Α. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, «Νεολογικός δανεισμός της Νεοελληνικής. Άμεσα δάνεια από τη Γαλλική και Αγγλοαμερικανική. Μορφοφωνολογική ανάλυση», Θεσσαλονίκη, 1994
- [ 2] Α. Αρχάκης, Μ. Κονδύλη, «Εισαγωγή σε ζητήματα κοινωνιογλωσσολογίας» Αθήνα: Νήσος, 2002
- [ 3] Γ. Μάρκου, «Προσεγγίσεις της πολυπολιτισμικότητας και η Διαπολιτισμική εκπαίδευση» επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. ΥΠ.Ε.Π.Θ., Γ.Γ.Π.Ε., Αθήνα, 1996
- [ 4] Γ. Μπαμπινιώτης, «Ετυμολογικό λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας. Ιστορία των λέξεων» Κέντρο Λεξικολογίας Ε.Π.Ε., Αθήνα, 2010.
- [ 5] Γ. Νικολάου, «Διαπολιτισμική διδακτική» Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 2005
- [ 6] Οδηγός Σπουδών Σ.Σ.Ε. 2014-2015
- [ 7] Σ. Σοφίου, «Η ιδιόλεκτος των ευελπίδων: καταγραφή – αποκωδικοποίηση – αξιοποίηση», ανακοίνωση στο 9<sup>ο</sup> Συνέδριο Ελληνικής Εταιρείας Ορολογίας. Δημοσίευση της ανακοίνωσης στα πρακτικά του συνεδρίου, σελ. 178-190
- [ 8] Σ. Σοφίου, *Phonétique, Grammaire et syntaxe de la langue française*, Athènes, ISBN:978-618-81253-0-8
- [ 9] Τ. Συμεονίδου-Χρηστίδου, « Zones de Transparence et d’Opacité sémantiques pour le grec et le français » Thessalonique : University Studio Press, 1998

### **Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία**

- [10] C. Belisle, « L’e-learning et les dimensions interculturelles des théories d’apprentissage et des modèles d’enseignement » Revue : Digital Rompetanse, vol. 2, 2007 pp. 139-161

- [11] L.J. Calvet, « L'argot. Que sais-je ? » P.U.F., Paris, 1994
- [12] R. Galisson, « Les palimpsestes verbaux : des actualisateurs et des révélateurs culturels remarquables pour public étranger » Didier Erudition, ELA 116, paris, 1995, pp. 477-496
- [13] M. Heyward, "From international to intercultural: Redefining the international school for a globalized world" Journal of Research in International Education, 1(1), 2002, pp. 9-32
- [14] C. Sager, "A practical course in terminology processing" Amsterdam: John Benjamins, 1990
- [15] L. Vygotsky, "Mind in society: Development of Higher Psychological Processes", Cambridge, Massachusetts Harvard University Press, 1978

**Δρ. Σταματία Σοφίου**

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας  
Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων

Ηλ.ταχ.: [dr.sofioustamatia@gmail.com](mailto:dr.sofioustamatia@gmail.com)